

HALK KÜTÜPHANELERİNİN HALK EĞİTİMİ HİZMETİ

Abdülkadir SALGIR

Millî Kütüphane Başuzmanı

Memleketimizin kısa zamanda kalkınması için yapılacak ilk iş cehaleti yenmek, medenî âlemle teması sağlayacak araçların başında gelen okuma-yazmayı en kısa zamanda bütün vatandaşlara öğretmektir. Okuma-yazma öğrenenleri bugünkü şartların gerektirdiği yetişkin vatandaş seviyesine ulaştırmak istiyorsak, onların fikir ürünlerinden devamlı olarak faydalanmalarını sağlamalıyız. Küçük yaşta veya sonradan okuma-yazma öğrenenler, daha ziyde köylerde oturanları kastediyorum, serbestçe okuyacak kitap ve dergi bulamazlarsa öğrendiklerini unutmaya, ve yine eskisi gibi cahil kalmaya mahkûmdurlar.

Memleketimizde herkesin okuyabilmesi, halkın gerçek demokrasiyi anlamış kültürlü vatandaşlar olarak yetiştirilmesi yaygın halk kütüphanesi hizmetiyle mümkün olabilecektir. Meslekleriyle doğrudan doğruya ilgili olmaksızın şahsî kabiliyetlerini geliştirmek, iyi bir vatandaş olarak toplumsal sorumluluklarını artırmak isteyen yetişkinlerin kendi iradeleriyle giriştikleri eğitimin her çeşidine yetişkinler eğitimi diyoruz. Böyle bir eğitim, hizmet ettiği topluluğun her çeşit kitap ihtiyacını ücretsiz olarak sağlayan, hizmet ettiği çevrede yaşayanların dinî inanışları, siyasî kanaatleri ve toplumsal durumları arasında hiç fark gözetmek-sizin herkese açık olan halk kütüphaneleri ile kaabildir. Kütüphaneler çevrenin ihtiyacına göre seçilmek suretiyle meydana getirilmiş koleksiyonlarından her yaş-taki okuyucunun serbestçe faydalanmasına ve genel kültürlerinin artmasına yardım etmelidir. Bir memleketin kültürü, o memleketin bütün fikir ürünlerini koleksiyonları arasında bulunduran kütüphanelerde saklıdır. Bütün vatandaşlar her gün biraz daha zenginleşen bu fikir hazinelerinden en iyi bir şekilde faydalanma imkânını bulabilirlerse toplum için faydası dokunan insanlar olurlar. Okuma isteğini gidermek için olduğu kadar, toplumsal görevini yerine getirmek için, herkes, yaşadığı bölgenin ve dünyanın aktüel meseleleri hakkında bir bilgi sahibi olmak ister. Bunun için de kitap ve dergilerden faydalanmak gerektir. Fakat, ihtiyacı olan bütün kitapları satınalabilecek pek az insan vardır içimizde. Okumak ve öğrenmek ihtiyacıyla kıvranan bir köy öğretmeninin istediği kitapları okuyamadığı için ne kadar büyük bir üzüntü duyduğunu şimdi okuyacağım mektup gayet güzel bir şekilde ifade etmektedir.

«Okuduğum dergilerde salık verilen kitapları bir deftere yazarım hep, ilk fırsatta okumak içindin bu. Şimdi o defteri bir daha karıştırdım. Ne güzel kitaplar var alıp okuyamadığım. Defteri karıştırdıkça içim sızıyor, bir bunaltı sarıyor ruhumu. Bir eksiklik duyuyorum, içimden birşeyler koparılmış gibime geliyor.

Bunları okuyamadan yaşamak, gereksiz bir yaşama hence. Öyle ya yarım yaşamak bir yaşayış bu. Beni gereği gibi yaşamaktan alıkoyan sebepler benden gel-

niyor. Ben en son imkânlarımı kullandım. Bir kıymet olan bir çok kitapları edine-memişsem bunun vebalı benim değil. Gerçek budur diye içim rahat mı etti? Yok yok hiç te değil.

Peki, bizim halimiz ne olacak böyle? Ben hep aynı Ömer olarak mı kalaca-ğım? Köylerde çalışmaktan bıkkınlığım yok. Fakat bizi bir dağın ardına atıp, ha-limizi niçin soran yok?

Ben kitapsız köyün yaşayışını değiştiremem. Ben okuyamazsam okuma sev-gisi veremem. Kendimde olmayan bir şeyi nasıl verebilirimki. (1)»

Kitaba olan ihtiyacıni içten gelen duygularla ifade eden öğretmen Ömer gibi daha nice öğretmenlerimiz var yurdun dört bucağında.

Dış memleketlerde halk kütüphanelerinin kitap okutmak için gösterdiği gay-retleri anlatayım bir örnekle : 1948 yılında sayın meslektaşım Dr. Mustafa Köy-menle Milli Eğitim Bakanlığınca İngiltere'ye Milletlerarası Kütüphanecilik Kursu-na gönderilmişti. Katıldığımız Kursta, Kurs öğretmeni İsveçli kütüphaneci Arn Kildal, bir dersinde «Bir memleketin kültür ve medeniyet seviyesinin kütüpha-neler ve kütüphanelerden faydalananların sayısı ile oranlı olduğunu söyleyerek halk kütüphanelerinin toplum kalkınmasındaki yerini ve önemini anlatıyordu. İsveçli kütüphaneci kendi memleketinde halk kütüphanelerinin kütüphane dışı faaliyetlerinden bahsederken, balığa çıkıpta günlerce ve hatta haftalarca evlerine dönmeyen balıkçıların kitap ve günlük gazete ihtiyaçlarının halk kütüphanelerin-ce sağlandığını ve bunun için de helikopterlerden faydalandığını belirtmişti.

Bizim halk kütüphanelerimiz de yurt dışında yaygın ve etkin bir kütüphane hizmeti verebilecek duruma gelirse, halk eğitimindeki ve memleket kalkınmasın-daki yeri büyük olacaktır. Halk kütüphanelerinin halk eğitimi konusunda yap-a-bileceği hizmetlerin değeri henüz anlaşılmış değildir. Halk kütüphaneleri okuma alışkanlığı vermek, halkın okuma zevkini yükseltmek, problemlerini kitaplardan faydalanarak halletmek imkânlarını hazırlamak suretiyle, memleketin topyekûn kalkınmasına hizmet edebilecek kuruluşlardır. Gezici kütüphaneler vasıtasıyla en üçra yerlerde oturanların, hastalık, sakatlık ve ihtiyarlık gibi sebeplerle evlerin-den çıkamayanların, kör vatandaşların kitap ve plâk ihtiyaçlarını halk kütüpha-neleri sağlar.

Halk kütüphaneleri :

- a — Halk seviyesinde bilimsel konferanslar ve münazaralar tertiplemek,
- b — Halkın ihtiyacı olan konularda akşam kursları açmak,
- c — Kitap okuma ve tartışma toplantıları düzenlemek,
- ç — Kitap, resim ve fotoğraf sergileri hazırlamak,
- d — Verilen konferanslar, açılan sergiler ve aktüel meselelerle ilgili kitap listeleri yayınlamak,
- e — Öğretici filimler göstermek,
- f — Plâk konserleri vermek suretiyle, hizmet ettiği çevrenin kültürel ve sos-yal kalkınmasını sağlamaya gayret eder.

Atatürk'ün izinden giderek «Türk milletinin sahip olduğu milli ahlâki, insani üstün değerlerini geliştirmek, onu batı uygarlığının yapıcı, yaratıcı ve seçkin bir ortağı haline getirmek» ona gereken kültürü vermekle ona okumayı sevdirmekle mümkündür.

(1) Ömer Serin : Varlık «Okur Mektupları» 1 Şubat 1962, sayı 567, 19 s.